Пише: Слободан Антонић
петак, 27 новембар 2009 00:23

Пола милиона људи на сахрани патријарха Павла створило је код наших „грађаниста“ поприличну нелагоду. „Као и добар део вас“, обратила се слушаоцима „Пешчаника“ његова уредница, Светлана Лукић, „и ја се борим са нелагодом да говорим о смрти патријарха Павла, јер је велики број наших суграђана, истинских верника, погођен његовом смрћу на начин који ми, атеисти и агностици, не можемо да разумемо“ [1] . Грађанистичка Србија доиста није могла да разуме те „колоне људи које у реду, од Теразија до Саборне цркве, некрофилно чекају да додирну мртвог човека“, како је то згрожено приметио Динко Грухоњић у Е-новинама. Поготово није могла да разуме то што је „у тим целивајућим редовима приметно било присуство великог броја младих људи“ (Грухоњић)
[2]
. Грађанистичка Србија није могла да појми ни искрену жалост милиона обичних људи, за које би се тешко могло рећи да су сви одреда ревносни верници, ни њихово стрпљиво, вишесатно стајање у реду за последњи опроштај, ни бескрајну колону која корача за ковчегом, ни мноштво ходочасника који данима походе један скромни гроб, са једноставним, дрвеним крстом, у једном београдском предграђу...

Заиста је „друга Србија“ требало да пружи неко објашњење тог феномена, и себи, и својим покровитељима. Најчешће су давана два тумачења. По првом, Србија је суштински националистичко друштво и „затуцана клерикална џамахирија“ (како рече један коментатор Е-новина [3]). Она је састављена, на једној страни, од „поданика чија је половина неписмена“ (исти) и од елите из „САНУ, СПЦ, Клуба књижевника, Црвене звезде и садашњих веома водећих позиционих и опозиционих политичара“, како то објашњава Динко Грухоњић, од које је „Слободан Милошевић, балкански касапин и крвави прагматик лишен сваке идеологије, украо политику великосрпског наци(онали)зма“. Стога су чак и обични Срби, с обзиром на то да овде није извршена лустрација националиста, једноставно и даље „ћутљиви саучесници у злочиначкој политици“ која је вођена деведесетих, због чега је „могуће да се девет година после пада Милошевића дешавају овакве ствари и поганштине“ као што је „дегутантна прича са сахраном патријарха Павла“ (Грухоњић).

Наиме, каже се даље у овом типу објашњења, покојни Патријарх је и сам штедро помагао великосрпски пројекат, због чега се националистичко становништво толико с њиме поистовећивало. Тако је, подсећа нас Светлана Лукић, „поглавар СПЦ 1991. године у писму лорду Карингтону поручио да Срби никако не могу остати у саставу било какве независне хрватске државе, већ се морају наћи под заједничким кровом са данашњом Србијом и свим српским крајевима“. Такође су, по Лукићевој, „Патријарх и СПЦ на чијем је челу био, свих ових година доследно истрајавали на идеји и политици да су Срби

водили ослободилачки рат“, а, што је најгоре, „патријарх је бирао (...)да једини и последњи пут устане са болничке постеље и гласа за нови устав Србије, тј. преамбулу која продужава агонију косовских Срба и свих нас“. Пошто је тако, током ратова у деведесетим, упорно био на страни Срба (а не, као што би то ваљда био ред, на страни Хрвата или Американаца?), Патријарх је, као осведочени српски националиста и могао постати омиљен међу националистичким и нелустрираним Србима. У том смислу су, за „другу Србију“, углед Патријарха и жалост Срба за њим били само још један показатељ опорих чињеница о колективној болести српског народа.

Тако је Свјетлана Рашић, из Е-новина, згрожена због „актуелних хвалоспева легендарној скромности покојног патријарха, највећег духовног ауторитета верујуће Србије, за кога се чуло како сам крпи своју обућу, те да не гледа телевизију, не слуша радио и не чита новине. И све то на почетку 21. века. За то време, његов парњак у Ватикану (тј. римски Папа – А. С.) носи „прада“ ципеле и управо се спрема да сними свој први музички CD. Шта рећи, а не заплакати?“
[4]
. „И после свега тога“, депресиван је и Грухоњић због примитивизма Срба, „остаје факат да је СПЦ ‘једина национална институција која и даље ужива велики углед у народу’. Па јебеш такав ’народ’ онда!“, искрено је изрекао Грухоњић оно што цела „друга Србија“ о грађанима ове земље мисли.

Али ова „поганштина“ са „дегутантном сахраном патријарха Павла“ не би, по „другој Србији“, била могућа да није било систематског „индуковања туге“ (Тибор Јона, Б92 [5]) од стране Бориса Тадића, његових институција и медија. Они су, по „другој Србији“, увођењем тродневне жалости („принудне туге“, како то назваше Снежана Чонградин и Матја Стојановић у „Пешчанику“
[6]
), привременим укидањем ХТВ-а и осталих кабловских канала, позивом послодавцима да пусте запослене на сахрану, давањем деци слободног дана у школи и облачењем у црно водитељки РТС-а, нарушили секуларни карактер државе и омогућили националистичку еуфорију. „Одавно нисам осећала такав бес и пониженост“, жалила се Светлана Лукић слушаоцима „Пешчаника“, „као поводом циркуса који су поводом смрти патријарха Павла направили Тадић и његова маркетиншка дружина. (...)Они су од смрти патријарха направили не дане жалости, него неку врсту ванредног стања у коме свака будалетина може да изиграва моралног полицајца, а свако ко не каже да је патријарх био светац ризикује да буде проглашен за српског издајника“.

„Зашто би цела једна држава официјелно жалила због природне смрти у врло дубокој старости једног човека који је, на крају крајева, био предводник додуше већинске, али ипак само једне од безброј верских заједница у Србији“, питао се и Теофил Панчић [7] .

То је зато, објашњавало нам се из „друге Србије“, што су Тадић и његови маркетиншки магови желели да се окористе популарношћу Патријарха, па нису ни приметили да су тиме „погодили право у живац колективне хистерије“ (Чонградинова и Стојановићева).Резултат те хистерије, за коју су свакако најодговорнији Тадић и ДС, било је ментално насиље над атеистима, који су они морали да претрпе уочи и током сахране Патријарха.

„Људи друге вероисповести и атеисти“, жалиле су се Чонградинова и Стојановићева, „на пар дана су били избрисани са списка грађана и постојали су на нивоу статистичке грешке“. „Атеисти су у овој држави нон-стоп шиканирани на ситно од стране свих институција, обесправљени, омаловажени и угушени...“, вајкали су се и коментатори по Б92 блоговима [8] . Због тога су, вероватно ради успостављања неопходне равнотеже, коментатори и блогери по другосрбијанским медијима користили сваку прилику да омаловаже како старог Патријарха, тако и све његове поштоваоце [9] . Гордана Логар је, рецимо, у *Данасу* људе који су сатима чекали да одају почаст Патријарху назвала „стоком грдном“ [10] , а на једном од блогова Б92 [11] , уз одобравајући „осмејак“ (смајли), пренет је текст са босанског портала „Бошњаци“ [12] , карактеристичног наслова: „Одлазак велико-српске сотоне Патријарха Павла“.

Ова другосрбијанска критика власти била је, наравно, у идеолошком смислу само „свађа у (евроатлантској) породици“. Друга Србија је оптуживала Тадића да је овим „највећим зближавањем државе са црквом у последњих неколико година“ заправо не само изневерио секуларни карактер државе, већ и довео у опасност даљи пут евроатлантских интеграција. „Убрзо ћемо видети“, претећи су написале Чонградинова и Стојановићева, „да ли то значи да је власт променила своје приоритете и на неко време одложила европске интеграције испод мантије Српске православне цркве?“. Тако се, и у овој прилици, „друга Србија“ јавила као „идеолошки кербер“, чија је основна функција да чува чистоту догме и пази неће ли власт, неким својим потезом, одступити од „свете ЕУ–НАТО идеје“. На који начин, тачно, масовна присутност сахрани Патријарха и тродневна жалост за њим „одлажу европске интеграције“ Србије, то је обичном људском уму остало несхватљиво. Али не и правоверним, евробиготним главама из „друге Србије“ које су прве осетиле опасност од јереси и одмах алармирале јавност да нас због тог одступања „Европа неће хтети“. И заиста, не би се требало зачудити ако у следећем извештају Европске комисије о Србији, у одељку о кршењу људских права, не буде поменута и сахрана Патријарха Павла као пример „дискриминације атеиста, агностика и НВО активиста“. И не би се требало зачудити ако се у том извештају затражи да се, као

један од услова за приступање Србије ЕУ, усвоји и забрана таквих и сличних „немилих и дискриминационих појава“.

Ипак, има нешто истине у инстиктивном осећају Друге Србије да доста тога везано за патријарха Павла може представљати опасност по евроатлантску иделогију и евроатлантске култове. Јер, није ли стари Патријарх ипак одбијао да прихвати хедонизам и конзумеризам као основне животне принципе? И нису ли грађани Србије, који су га баш због те његове животне скромности волели, и сами, масовним присуством сахрани, показали до којих вредности им је истински стало? Није ли Патријарх Павле управо оличавао постојање виших животних идеја од згртања материјалних добара и „доброг провода“? И нису ли грађани Србије, који су га тако масовно ожалили и испратили, тиме заправо желели да демонстрирају шта мисле о евро-мантри по којој је „народу најважнија економија и пун новчаник“? Није ли нас Павле целокупним својим животом учио пре свега моралности и људскости? И нису ли грађани Србије, својим дивљењем за њега и његов живот, јасно ставили до знања шта мисле о систему који нам се намеће, а у коме „свако гледа само свој интерес“ и у коме је врховни морални закон „беспоштедна борба за опстанак“?

Патријарх Павле је оличавао и многе друге вредности до којих нам је стало, али за које можда нисмо имали довољно снаге да се изборимо [13] . Те вредности, као што је то лепо приметила Мирјана Бобић [14] , некако немају баш много везе ни са НАТО, ни са Бриселом, ни са „денацификацијом и културном деконтаминацијом“, ни са професионалним борцима за људска права, ни са „ширењем антидискриминаторних пракси“... Патријарх Павле никада није рекао ружну реч ни о коме, па ни о Другој Србији. Али, самим својим постојањем, он је сведочио да постоје другачије, више и боље вредности од оних које нас наговарају да прихватимо „како бисмо се што пре интегрисали у евроатлантске структуре“. Зато је он, за живота, био стални предмет напада и оспоравања „модернизаторских“ идеолога и бојовника, баш као што је, након смрти, био предмет типичног другосрбијанског потцењивања и изругивања.

Али, и патријарх Павле, и сви људи који су га волели, били су изнад тога. Патријарх је живео као човек мира, и отишао као човек помирења и покајања. Ко у овим „Павловим данима“ није осетио жељу да буде бољи него што јесте, ко није осетио потребу да се бар у нечему преиспита и поправи, томе заиста није остало превише од људскости. Али, и сви ови несрећни ругачи и вербални насилници такође су наши ближњи, за које се морамо молити да се уразуме. Смрт једног доброг старца била је фина прилика за њихово преиспитивање и уразумљивање. И ту добру прилику су они, нажалост, пропустили.

---

[1] http://www.pescanik.net/content/view/4042/177/

[2] http://www.e-novine.com/stav/32423-Zaostalost-naa-prednost.html

[3] http://www.e-novine.com/comments/entertainment/entertainment-tema/32398-Nebeska-odgovornost-bezbonike.html

[4] http://www.e-novine.com/stav/32552-emu-slui-radi.html

[5] http://blog.b92.net/text/13414/TV Skorojevici svih javnih servisa - vsjedinjajtese!

[6] http://www.pescanik.net/content/view/4032/171/

[7] http://www.pescanik.net/content/view/4022/74/

[8] http://blog.b92.net/text/13414/TV Skorojevici svih javnih servisa - vsjedinjajtese!

[9] Ево неких од коментара само са једне такве интернет странице (http://www.e-novine.com/comments/entertainment/entertainment-tema/32282-ene-nisu-poeljne-crkvi-tokom-menstruacije.html): „Овом старцу је приписано некакво светаштво само зато што је био сав њањав“; „Нешто се размишљам да ли је Паја некоме успео да направи Српче? Мада, поприлично сам сигурна да је та његова мржња према женама параван иза кога крије своју импотенцију. Дакле, одговор је: није“. „Све што сам ја икада чуо као похвалу покојном патријарху своди се на то да је он живео скромно. То, само по себи, не значи ама баш ништа. Веома скромно су живели и Стаљин и Мао Цедунг“. „И Хитлер је био скроман, вегетаријанац и

(можда слиједећи препоруку Св. Павла) апстинирао од секса“. „Жао ми је што ће се некима огадити новинарска професија која је успела да од грипа направи кугу и да се упрегне да од најгорег патријарха после 2. св. рата прави невиђено чудо. (…)Чујем да смо добили неку лову за буџет од Светске банке коју ћемо слупати у испраћање ’скромног’ покојника“. „Овај несрећни старац је својим чинодејствовањем за вакта му произвео већу штету у Србији од Милошевића и Коштунице ћутуре. Оставио је иза себе Цркву која је постала легло лоповлука, бешчашћа и перверзије. Оставио је пустош у душама и мржњу у срцима своје паствe. Ако је могуће да постоји гори патријарх од Павла, мени је тешко да таквога замислим.“ „Да покојни патријарх не заслужује да буде светац то је јасно ко дан. Човек који је подржавао злочине и злочинце не може бити светац.“ „Према мом личном мишљењу он је део пројекта Велика Србија у кругу двојке. А сад ће и мртав да послужи за ширење грипа јер сви ’верници’ љубе његов крст. То ћемо тек сви да осетимо.“ „Несрећеној држави је требало да слупа паре зарад живих а не због оне несреће која лежи на одру. А ови који су тако сумануто и без мозга чекали по шест и више сати, то би урадили свакоме за кога држава и медији кажу да је величина.“

[10] http://www.danas.rs/vesti/dijalog/gresi_i_smrt_patrijarha.46.html?news_id=177364

[11] http://blog.b92.net/text/13414/TV Skorojevici svih javnih servisa - vsjedinjajtese!

[12] www.bosnjaci.net/prilog.php?pid=36260.net/prilog.php?pid=36260

[13] „Павле је у очима народа био оличење божјег човека и свеца. Павле је био живи симбол оног најбољег у хришћанству и оног најбољег – а већ увелико загубљеног – у њима самима… Пример аутентичне егзистенције и духовности у мору баналности, површности и симулакрума који творе наш такозвани 'модерни свет' и живот.“ Ђорђе Вукадиновић, http://www.nspm.rs/kolumne-djordja-vukadinovica/jesen-patrijarha-pavla.html

[14] http://www.novosti.rs/code/navigate.php?Id=98&status=jedna&datum=2009-11-22&Prva i druga Srbija